

K poplatku za přítomnost zákonného zástupce u hospitalizovaného dítěte

Zadání:

Cílem této analýzy je odpovědět na otázku, za jakých podmínek je poskytovatel zdravotních služeb oprávněn účtovat zákonnému zástupci poplatek za umožnění jeho přítomnosti u hospitalizovaného dítěte.

Použité zdroje:

- Zákon o zdravotních službách
- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3035/15
- Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví k přítomnosti zákonných zástupců a osob blízkých u dětí při poskytování zdravotních služeb
- Návrh novely zákona o zdravotních službách

Analýza:

Zákon o zdravotních službách v § 28 odst. 3 písm. e) zakotvuje právo dětských pacientů na nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce, příp. osoby určené zákonným zástupcem. Někteří poskytovatelé zdravotních služeb za umožnění přítomnosti požadují poplatek. Tento požadavek může být problematický a v rozporu s právem.

K otázce zpoplatnění realizace práva na přítomnost blízké osoby u hospitalizovaného pacienta se v minulosti již vyjádřil Ústavní soud. V nálezu sp. zn. IV. ÚS 3035/15 zdůraznil, že poplatky lze vybírat výhradně za služby, které jsou poskytovány nad rámec povinností daných zákonem. Povinnost poskytovatele umožnit přítomnost rodičů u hospitalizovaného dítěte je však povinností danou zákonem a dle Ústavního soudu ji nelze bez dalšího zpoplatnit.

Zpoplatněním by totiž mohla vzniknout překážka, která by bránila realizaci zákonného práva dětského pacienta na nepřetržitou přítomnost jeho zákonných zástupců. Pokud chce poskytovatel zdravotních služeb vybírat poplatek, musí ho vždy dobře zdůvodnit náklady, které mu skutečně vznikají nad rámec běžné provozní činnosti.

V obdobném duchu jako Ústavní soud se vyjádřilo také Ministerstvo zdravotnictví v Metodickém pokynu k přítomnosti zákonných zástupců a osob blízkých u dětí při poskytování zdravotních služeb. V metodickém pokynu uvádí, že poskytovatel může požadovat úhradu prokazatelně vynaložených nákladů za účelem umožnění výkonu práva podle § 28 odst. 3 písm. e) zákona o zdravotních službách; tyto mohou zahrnovat například náklady na proškolení zdravotnického personálu, instruktáž doprovodu dítěte, popřípadě náklady na zajištění dohledu nad nimi; v odůvodněných případech může poskytovatel požadovat úhradu nákladů na osobní

ochranné prostředky, pokud tyto přesahují rámec běžných provozních výdajů zdravotnického zařízení.

Současně ministerstvo zdůrazňuje, že poskytovatel nemůže úhradou těchto nákladů podmínit vlastní výkon práva na přítomnost doprovodu dítěte při poskytování zdravotních služeb a dále, že úhrada prokazatelně vynaložených nákladů za výkon práva podle § 28 odst. 3 písm. e) zákona o zdravotních službách musí být stanovena jednoznačně a transparentně a nesmí zahrnovat služby, které jsou nabízeny účelově pouze s cílem vybírání poplatku nebo vytvoření překážky výkonu tohoto práva, nebo skryté platby, které zastírají svůj pravý účel.

Ministerstvo zdravotnictví svůj postoj ke zpopltnění přítomnosti blízkých osob potvrzuje rovněž návrhem novelizace § 28 zákona o zdravotních službách, kde by nově mělo být zařazeno ustanovení, které stanoví, že:

„(8) Poskytovatel nesmí požadovat platbu za přítomnost některé z osob podle odstavce 3 písm. e). Poskytovatel dále nesmí podmiňovat umožnění přítomnosti těchto osob platbou za jiné plnění. Tím není dotčena možnost, aby poskytovatel požadoval úhradu účelně vynaložených nákladů v souvislosti s přítomností některé z osob podle odstavce 3 písm. e).“

Shrnutí:

Z uvedeného vyplývá, že poplatek za přítomnost zákonného zástupce u dětského pacienta může být požadován pouze za skutečně vzniklé a účelně vynaložené náklady spojené s přítomností zákonného zástupce. Konkrétní výše poplatku přítom musí být stanovena jednoznačně a transparentně, nesmí jí být podmíněn vlastní výkon práva a nesmí být pouze nástrojem, jak odradit zákonného zástupce od přítomnosti u dítěte.

V případě, kdy je poplatek zdůvodněn například jako „pronájem židle“, na které zákonný zástupce sedí u lůžka svého dítěte, se zcela zjevně nejedná o specifickou službu, kterou by poskytovatel nabízel nad rámec zákonných povinností a kde by mu vznikaly další náklady nad rámec běžné provozní činnosti. Naopak se poplatek jeví jako prostředek pro odrazování rodičů od přítomnosti u hospitalizovaného dítěte, tedy vytváří překážku pro realizaci základního práva dětského pacienta.

V Praze dne 22. 11. 2023

JUDr. Barbora Steinlauf, advokátka